

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 10.*

**DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.58>**

**УДК 631.147; 338.43:631**

*К. Ю. Соколюк,*

*к. е. н., доцент, докторант,*

*старший науковий співробітник відділу ринкових механізмів та структур,*

*ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України»*

*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0758-6468>*

## **АНАЛІЗ СТАНУ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РИНКУ НАСІННЯ ТА САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ В УКРАЇНІ**

*K. Sokolyuk,*

*PhD in Economics, Associate Professor, Doctoral Candidate,*

*Senior Researcher of the Department of Market Mechanisms and Structures,*

*State Organization «Institute of Market and Economic & Ecological Researches of*

*the National Academy of Sciences of Ukraine»*

## **ANALYSIS OF THE STATE AND DETERMINATION OF PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE SEED AND PLANTING MATERIAL MARKET IN UKRAINE**

*У статті здійснено комплексний аналіз ринку насіння та садивного матеріалу в Україні, визначено ключові тенденції, рівень концентрації та впливу глобальних і локальних гравців на розвиток галузі, а також формування рекомендацій щодо стратегічного розвитку насінневого*

сектору в умовах сучасних викликів. Визначено, що ринок насіння та садивного матеріалу є критично важливим для формування стабільної сировинної бази рослинництва та подальшої переробки сільськогосподарської продукції. Провідні глобальні компанії забезпечують ринок високоякісним насінням і сучасними агротехнологіями, що сприяє інтеграції українського аграрного сектору у світові виробничо-збутові ланцюги. Аналіз Державного реєстру сортів рослин показав, що у період 2022–2025 рр. було зареєстровано близько 24% нових сортів, при цьому активне оновлення спостерігається в декоративних, олійних та зернових культурах, тоді як сегменти винограду та бобових мають мінімальну інноваційну активність. SWOT-аналіз підтвердив, що українські виробники демонструють високу адаптивність до зовнішніх викликів, водночас існують можливості для розвитку через державну підтримку, інвестиції, диверсифікацію продукції та цифровізацію бізнес-процесів. Подальший розвиток ринку потребує комплексного підходу, що поєднує впровадження нових сортів, оптимізацію виробничих і логістичних процесів, цифровізацію, державну підтримку та стратегічне партнерство з міжнародними компаніями.

*The article provides a comprehensive analysis of the seed and planting material market in Ukraine, identifies key trends, the level of concentration and influence of global and local players on the development of the industry, and formulates recommendations for the strategic development of the seed sector in the context of current challenges, in particular war and global competition.*

*It has been determined that the seed and planting material market is critically important for the formation of a stable raw material base for crop production and further processing of agricultural products. Leading global companies such as Bayer, Corteva, Syngenta, Limagrain and KWS Saat SE supply the market with high-quality seeds and modern agricultural technologies, which contributes to the integration of the Ukrainian agricultural sector into global*

*production and distribution chains. An analysis of these companies' revenues and market shares shows steady growth and a high level of concentration, which determines their significant influence on the development of the industry. At the same time, Ukrainian companies, particularly local ones, play an important role in the production of seeds and planting material, especially fruit and ornamental plants, thanks to the adaptation of their products to local conditions and lower prices. An analysis of the State Register of Plant Varieties showed that in the period 2022–2025, about 24% of new varieties were registered, with active renewal observed in ornamental, oilseed and grain crops, while the grape and legume segments have minimal innovation activity. SWOT analysis confirmed that Ukrainian producers demonstrate high adaptability to external challenges (war, logistical constraints, financial risks), while there are opportunities for development through state support, investment, product diversification and digitalisation of business processes. The main strategic directions include innovation in the product range, increasing production efficiency, attracting international partners, and expanding exports.*

*An analysis of revenues, market shares, and assortment updates in the State Register indicates steady growth among key players and moderate innovation activity among Ukrainian companies, particularly in ornamental, oilseed, and grain crops. Further market development requires a comprehensive approach that combines the introduction of new varieties, optimisation of production and logistics processes, digitalisation, state support and strategic partnerships with international companies.*

**Ключові слова:** *ринок насіння та садивного матеріалу, інновація, повоєнне відновлення, розбудова ринків, глобальні виробники, локальні виробники.*

**Keywords:** *seed and planting material market, innovation, post-war recovery, market development, global producers, local producers.*

***Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.*** За умов невизначеності викликаних кризами в економіці через війну з росією, виникає необхідність вивчення питань пов'язаних із забезпеченням продовольством населення та створення умов для повоєнного відновлення аграрних ринків, нарощування експортного потенціалу та формування високопродуктивних ринків товарів із високою доданою вартістю. Задля цього важливим є вивчення й окреслення перспектив активізації розвитку інноваційних ринків, що є стимуляторами розвитку економіки в цілому. Подальша розбудова системи ринків аграрної продукції має враховувати потенціал та перспективи розвитку, насамперед, нижньосуміжних ринків. Для аграрного сектору таким ринком є ринок насіння та садивного матеріалу.

Світові глобальні тенденції на аграрних ринках, такі як зростання попиту на органіку, постійний розвиток інноваційних технологій із орієнтацією на екологічність та високу якість, розширюють можливості для українських товаровиробників. Стратегічні орієнтири розбудови аграрних ринків передбачені такими стратегічними документами як План відновлення України [1], ініціатива Ukraine Facility [2] та Стратегія розвитку сільського господарства [3]. Вони окреслюють потребу модернізації виробництва, вдосконалення логістичних систем, стимулювання експорту та підтримки інновацій. В свою чергу це потребує розробки нових наукових підходів і практичних рішень задля відновлення та розвитку галузі в умовах економічної та політичної нестабільності, що підтверджує актуальність даного дослідження.

***Аналіз останніх досліджень і публікацій.*** Формування комплексного методичного підходу щодо стратегізації задля державного регулювання конкурентного бізнес-середовища шляхом використання порівняльного аналізу діяльності суб'єктів підприємництва, що фокусують свою діяльність на створення доданої вартості (одними таких є ті, що займаються питанням насінництва та селекції) здійснювали в своїх працях такі науковці, як

Буркинський Б.В., Горячук В.Ф., Лайко О.І., Лисюк В.М., Шлафман Н.Л., Бондаренко О.В. [4]. Вивченням питання розвитку насінництва в частині ефективності вирощування й окреслення перспектив його розвитку вивчали такі науковці як О.В. Захарчук [5]. Ним розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо розв'язання проблем розвитку та забезпечення ефективності насіння в Україні. Зокрема, систематизовано підхід до оцінки насіння в залежності від того це: культура (озимі, ярі, бобові,), сорт (вітчизняна чи іноземна селекція), насіння і садивний матеріал – добазове насіння, базове насіння, сертифіковане насіння.

Вивчення конкурентних переваг насіннєвої галузі України, її потенціалу розвитку, аналіз загроз та додаткових ризиків здійснено у праці Н.В. Грунвальд, О.В. Захарчука, Т.В. Мацибори [6]. Науковцями окреслено, що ринок відіграє провідну роль у розвитку сільського господарства та є водночас важливою умовою для забезпечення продовольчої безпеки країни в цілому.

Попри активне вивчення розвитку ринку насіння та садивного матеріалу, як на глобальному так і на локальних рівнях, в умовах викликів та загроз виникає ряд питань щодо адаптації їх до нових реалій. Зокрема постає проблема формування такої ринкової системи, що передбачатиме збалансований розвиток кожної з її підсистем та гармонійно розвиватиметься в умовах невизначеності.

Для українського ринку насіння та садивного матеріалу наразі є ряд питань, що вимагають найшвидшого вирішення. Насамперед, потребує розробки наукових підходів щодо адаптації до міжнародних стандартів та вимог задля забезпечення рівних конкурентних позицій на світовому ринку та полегшення адаптації агарного сектору до змін обумовлених війною. Потребують поглибленого вивчення питання щодо формування стратегій відновлення та подальшого ефективного розвитку ринку насіння та садивного матеріалу, зокрема в частині розширення експортного потенціалу насіння та гібридів, розробка інноваційних продуктів як у насінництві так і в

технологічному супроводі розвитку насінневої галузі задля забезпечення стійкого розвитку ринку у воєнний та повоєнний періоди.

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Метою даного дослідження є комплексний аналіз ринку насіння та садивного матеріалу в Україні, визначення ключових тенденцій, рівня концентрації та впливу глобальних і локальних гравців на розвиток галузі, а також формування рекомендацій щодо стратегічного розвитку насінневого сектору в умовах сучасних викликів, зокрема війни та глобальної конкуренції. Завдання дослідження: оцінити структуру та динаміку ринку насіння та садивного матеріалу в Україні, включно з часткою провідних глобальних і локальних компаній; дослідити особливості та стан оновлення сортименту у Державному реєстрі сортів рослин України та інноваційний потенціал сектору; виявити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози для українських виробників за допомогою SWOT-аналізу; сформулювати стратегічні рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності вітчизняних насінневих компаній і розвитку аграрного ринку в цілому.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Ринок насіння та садивного матеріалу є нижньосуміжним ринком та є основою для формування стабільної й продуктивної сировинної бази в галузі рослинництва. Так як від якості та доступності насіння й посадкового матеріалу залежить доступність та якість сировини рослинного походження для подальшої переробки. Тобто, розбудова та відновлення функціонування агропродовольчих та агропромислових ринків носить системний характер та передбачає одночасний розвиток усіх його складових.

Глобальні компанії відіграють ключову роль у формуванні ринку насіння та садивного матеріалу в Україні, забезпечуючи його високоякісним та інноваційним посівним матеріалом. Представлені на ринку транснаціональні корпорації мають значний науково-дослідний потенціал, широку мережу збуту та сучасні агротехнології, що сприяє їхній провідній позиції та визначає напрями подальшого розвитку галузі. Їхня діяльність в Україні не

лише сприяє розширенню асортименту культур, а й забезпечує інтеграцію національного аграрного ринку у світові виробничо-збутові ланцюги (табл.1).

**Таблиця 1. Глобальні компанії на ринку насіння та садивного матеріалу України**

Назва компанії	Адреса	Асортимент продукції
Bayer (Monsanto)	Німеччина (глобальна мережа)	Насіння кукурудзи, соняшника, сої, овочів (DEKALB, Seminis); засоби захисту рослин. 14 вересня німецький гігант-виробник хімічних препаратів компанія Bayer підтвердила придбання насінневої компанії Monsanto
Corteva Agriscience	США (регіональні офіси в Україні)	Насіння кукурудзи, сої, соняшника (Pioneer, Brevant Seeds); інноваційні рішення для захисту рослин
Syngenta Group : «Сингента», «Адама», «Сінохем»	Швейцарія (офіс у Києві) представлена у понад 90 країн світу.	Насіння: кукурудзи, соняшнику, ріпаку озимого, ячменю озимого, сорго силосного, зернових, картоплі, сої, овочевих культур, спеціальних культур (зерняткові, кісточкові, ягідні та виноград) ; засоби захисту рослин; новітні агротехнології
Limagrain (торгова марка LG)	Франція четверта за величиною насіннева компанія у світі, що реалізує свою продукцію у більш як 140 країн світу, а світова мережа філіалів охоплює 56 країн ( в Україні з 2008 року)	Насіння кукурудзи, пшениці, ячменю, олійного ріпаку, овочів (LG Seeds, Vilmorin)
KWS Saat SE	Німеччина (представництво в Україні), дочірні та афілійовані компанії у 94 країнах світу	Насіння цукрових буряків, кукурудзи, зернових культур, соняшника

*Джерело: узагальнено автором за даними офіційних сторінок компаній [7-11]*

Як видно з наведеної таблиці, провідні світові компанії, що працюють на українському ринку насіння та садивного матеріалу, відзначаються не лише масштабністю виробництва та широким асортиментом продукції, а й суттєвим фінансовим потенціалом. Для кращого розуміння їхнього впливу на розвиток галузі доцільно проаналізувати динаміку доходів і ринкових часток цих компаній у глобальному масштабі, що подано у табл. 2.

**Таблиця 2. Аналіз дохідності та присутності глобальних компаній на світовому ринку насіння та садивного матеріалу у 2021 та 2023 роках**

Компанія	Рік	Дохід компанії, млрд дол. США	Частка ринку, %
Bayer AG	2021	10,0	10,83
	2023	11,2	11,43
Corteva, Inc	2021	14,1	15,25
	2023	16,5	16,84
Groupe Limagrain Holding	2021	2,76	3,00
	2023	3,0	3,06
KWS SAAT SE	2021	3,54	3,85
	2023	4,0	4,08
Syngenta AG	2021	6,0	6,47
	2023	6,5	6,63

*Джерело: узагальнено автором за даними [7-17]*

Аналіз даних табл. 2 свідчить про стійке зростання доходів і часток ринку у більшості провідних гравців. Лідером за обсягом доходів і ринковою часткою залишається Corteva, яка у 2023 р. збільшила виручку до 16,5 млрд дол. США та посилила позиції до 16,84 % ринку. Bayer AG також демонструє позитивну динаміку: зростання доходів з 10,0 до 11,2 млрд дол. США у 2021–2023 рр. забезпечило підвищення частки з 10,83 % до 11,43 %. Стабільні тенденції простежуються у Syngenta, яка підвищила доходи до 6,5 млрд дол. США та частку до 6,63 %. Водночас KWS SAAT SE і Groupe Limagrain Holding, хоч і поступаються масштабами світовим лідерам, продемонстрували незначне, але стабільне зростання: їхні ринкові частки зросли до 4,08 % та 3,06 % відповідно. Загалом ринок характеризується поступовим посиленням позицій ключових компаній та високим рівнем концентрації, що зумовлює значний вплив даних компаній на розвиток національних аграрних ринків, зокрема й українського.

Ринок насінництва та садивного матеріалу є одним із ключових для відновлення аграрного сектору України, забезпечення продовольчої безпеки та інтеграції у міжнародні ринки. Умови війни створили нові виклики (руйнування інфраструктури, мінування сільськогосподарських угідь, фінансові обмеження, кадровий дефіцит, висока міжнародна конкуренція) та

загрози (безпекові, кліматичні зміни, залежність від імпорту, фінансові обмеження), однак сектор має значний інвестиційний потенціал.

Іноземні гравці, такі як Bayer, Corteva, Syngenta, нарощують свої частки на ринку завдяки високій якості продукції, інноваціям та сильним брендам. Українські компанії продовжують грати важливу роль на ринку завдяки адаптованим продуктам і нижчим цінам. Водночас, вони стикаються з викликами через обмежені можливості інвестицій. Ринок залишається висококонкурентним. Головна перевага українських виробників полягає в адаптації до місцевих умов, тоді як іноземні компанії лідирують у впровадженні технологій.

Провідна десятка виробників насінневого матеріалу (табл.3) зосереджує у своїх руках основні площі посівів ключових культур, що визначає їх домінуючу роль на ринку. Зокрема, у сегменті насіння кукурудзи звичайної (103 підприємства загалом) їм належить 58 % площ (12 691,99 га із 21 795,26 га), у виробництві насіння м'якої озимої пшениці (147 виробників) – 30 % (7 178,00 га із 23 723,56 га), а на ринку соняшника (68 підприємств) – 55 % (6 508,81 га із 11 919,57 га). Така концентрація ресурсів свідчить про високий рівень впливу провідних виробників на формування та динаміку розвитку вітчизняного насінневого сектору.

**Таблиця 3. Топ 10 насінневих компаній України за підсумками 2024 року**

Насіння кукурудзи звичайної		Озима пшениця м'яка		Насіння соняшника	
Назва підприємства	Площа, га	Назва підприємства	Площа	Назва підприємства	Площа, га
«Стасі Насіння» –га	3222,71	«НВП «Агро-Ритм»	1085,00	«Черлис»	2053,50
«Монсанто Насіння»	2084,28	«Агрофірма ім. Довженка»	877,70	«Лімагрейн Україна»	750,00
«АФ «Іскра»	1496,00	«Агроцентр Раївський»	853,80	«Євросем»	614,31
«ПЛАНТВЕЙ»	1345,00	«Балкани»	690,00	«АГРО СЕМЕ»	580,00
«Черлис»	1020,00	«Агропродсервіс» –	651,00	«НВФ «ЕЛІТА-СЕЛЕКТ»	571,00

Продовження таблиці 3.

Насіння кукурудзи звичайної		Озима пшениця м'яка		Насіння соняшника	
«АГРО ПРОМ ТРЕЙДИНГ»	885,00	«Дослідне господарство «Покровське» СГП - НЦНС	632,50	«МАС СІДС УКРАЇНА»	468,00
«Компанія Маїс»	753,50	Агрофірма «Ольгопіль»	625,50	«Новагро»	407,00
«Рост Агро»	673,00	«АФ «АгроРось»	606,30	«Нертус Агро»	388,00
«ВНІС»	608,00	«Західний Буг»	578,90	«Біграйз-СВ»	342,00
«КВС-УКРАЇНА»	605,00	«Україна»	577,30	«СІДСВЕЙ»	335,00

Джерело: узагальнено автором за даними [15]

На ринку садивного матеріалу важливу роль відіграють локальні виробники. Так як якість саджанців, для прикладу, фруктових дерев, залежить від зберігання та їх транспортування. Умовно, чим ближче зона висадки саджанців, відповідно менше часу вони в дорозі, тим вища ймовірність їх приживання та продуктивного подальшого зростання й плодоношення. До основних локальних компаній на ринку насіння та садивного матеріалу належать компанії, що знаходяться наразі на заході країни (обумовлено умовною безпекою та сприятливими умовами) (табл. 4)

**Таблиця 4. Локальні компанії на ринку насіння та садивного матеріалу**

Назва компанії	Адреса	Асортимент продукції
ФГ «АгроМир»	Вінницька обл., с. Зарванці	Насіння овочів, саджанці плодкових дерев; вирощування декоративних рослин.
ТОВ «Сади Буковини»	Україна, Чернівецька область, с. Коленківці (Хотинський район), вул. Чернівецька, 14.	Саджанці яблунь, груш, вишень; ягідні культури; садивний матеріал для горіхів.
ФГ «Зелений Двір»	Львівська обл., с. Рясне-Руське	Насіння овочів, зелень; саджанці декоративних кущів, троянд, винограду.
ТОВ «Львівський сад», GADERIA	Львівська обл., с. Гаї	Вирощування та переробка яблук; виробництво соків, оцту та інших продуктів під брендом GADERIA.

Джерело: узагальнено автором за даними [16-19]

Важливим аспектом є динаміка оновлення сортименту у державному реєстрі сортів рослин. Таблиця відображає кількість сортів у реєстрі станом на 1 січня 2025 року та частку тих, що були зареєстровані у період 2022–2025 років, що дозволяє оцінити інтенсивність інноваційної діяльності у різних групах рослин (табл. 5).

**Таблиця 5. Кількість зареєстрованих сортів та гібридів у Державному реєстрі сортів рослин України станом на 31 січня 2025 року**

Назва	Кількість сортів у реєстрі	Зареєстровані у 2022-2025 рр.	% зареєстрованих у 2022-2025 рр.
Плодові та ягідні	799	218	27,28
Виноград	65	1	1,54
Сільськогосподарські: олійні та прядивні	3162	763	24,13
Сільськогосподарські: овочеві	3305	594	17,97
Сільськогосподарські: кормові	426	106	24,88
Сільськогосподарські: Буряк кормовий	29	9	31,03
Сільськогосподарські: Буряк цукровий	254	72	28,35
Сільськогосподарські: злаки	5353	1507	28,15
Сільськогосподарські: бобові	494	41	8,30
Сільськогосподарські: круп'яні	211	52	24,64
Декоративні та лікарські	288	86	29,86
<i>Всього у реєстрі станом на 1 січня 2025 року</i>	14386	3449	23,97

*Джерело: розраховано автором за даними [20]*

Аналіз показує, що протягом останніх трьох років значна частина реєстрованих сортів зосереджена у декоративних та лікарських рослинах (29,86 %), буряку кормовому (31,03 %) та цукровому (28,35 %), а також у злакових культурах (28,15 %) і плодових та ягідних культурах (27,28 %). Найменше нових реєстрацій спостерігається серед винограду (1,54 %) та бобових культур (8,30 %). Загалом, 23,97 % всіх сортів у реєстрі було

zareєстровано у 2022–2025 рр., що свідчить про помірний рівень оновлення сортименту, з переважанням нововведень у галузях із високим потенціалом комерційного та декоративного використання.

Зважаючи на триваючий військовий конфлікт, важливо враховувати як ризики та обмеження, так і потенційні можливості для стратегічного розвитку (рис. 1).

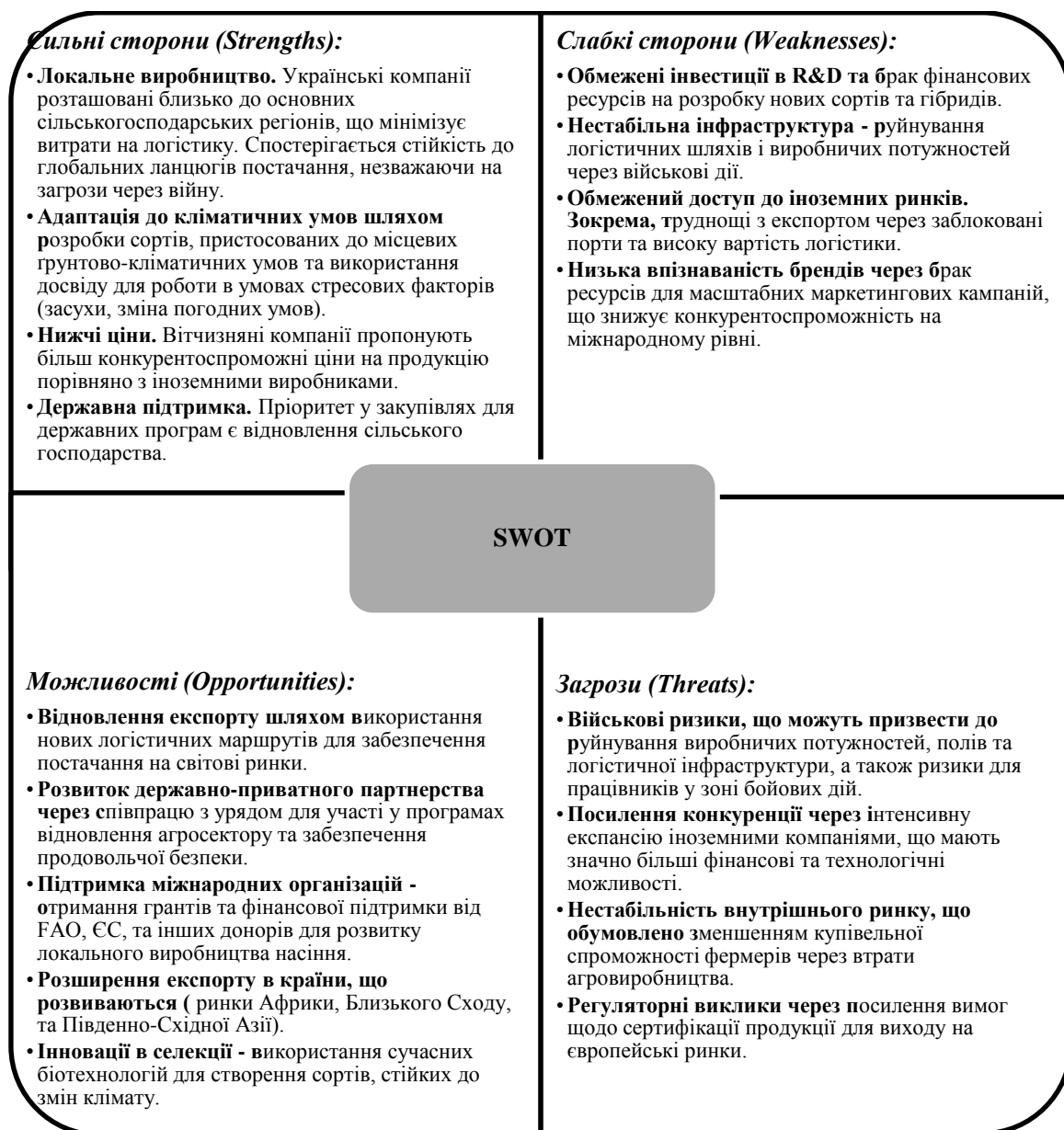


Рис. 1. SWOT-аналіз вітчизняних компаній з урахуванням впливу війни

Джерело: узагальнено автором

SWOT-аналіз свідчить, що українські компанії демонструють високу адаптивність до зовнішніх викликів: серед сильних сторін виділяються локальна експертиза та наявність виробничих потужностей, серед слабких –

обмеженість фінансових ресурсів та логістичні проблеми. Можливості пов'язані з державними програмами підтримки та зростанням попиту на вітчизняну продукцію, а загрози – безпекові ризики та нестабільність ринку. Загалом, аналіз підкреслює необхідність стратегічного планування та диверсифікації ризиків для забезпечення стійкого розвитку галузі. Ключові напрямки розвитку аграрного бізнесу в Україні, включно з оптимізацією логістики, інвестиціями в інноваційні сорти та R&D, розширенням експорту через маркетинг і міжнародні виставки, диверсифікацією продукції, використанням державної підтримки, залученням грантів і цифровізацією бізнес-процесів для підвищення ефективності та конкурентоспроможності на міжнародних ринках подано на рис. 2.

Попри виклики та загрози, викликані війною, вітчизняні насінневі компанії мають значний потенціал для зростання за умови реалізації стратегічних рішень. Зосередження першочергово на інноваціях, співпраці з міжнародними організаціями та адаптація до сучасних умов допоможуть зберегти існуючий рівень конкурентоспроможності на внутрішньому ринку та в перспективі розширити присутність на зовнішньому.

***Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.*** Дослідження ринку насіння та садивного матеріалу в Україні показало, що ринок є критично важливим для формування стабільної та продуктивної сировинної бази аграрного сектору. Висока концентрація глобальних компаній, таких як Bayer, Corteva, Syngenta, Limagrain та KWS Saat SE, визначає технологічний і якісний стандарт ринку, сприяє впровадженню інновацій та інтеграції українського насінневого сектору у світові виробничо-збутові ланцюги. Зростання доходів та ринкових часток цих компаній свідчить про стійку тенденцію до посилення впливу транснаціональних гравців, що вимагає від локальних виробників активної адаптації та розвитку власних конкурентних переваг.

<b>Реструктуризація логістичних маршрутів:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Створення складів у Західній Україні або за кордоном для оптимізації експорту.</li> <li>• Використання залізничного транспорту для експорту продукції через Польщу, Румунію чи країни Балтії.</li> </ul>
<b>Інвестиції у R&amp;D:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Пошук партнерів для створення інноваційних сортів, стійких до змін клімату.</li> <li>• Співпраця з українськими науково-дослідними установами та міжнародними організаціями.</li> </ul>
<b>Розширення експорту:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Проведення маркетингових кампаній у країнах, які потребують доступного насіння.</li> <li>• Участь у міжнародних виставках та форумах для залучення нових клієнтів.</li> </ul>
<b>Диверсифікація продукції:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Розширення асортименту шляхом введення нових культур, зокрема лікарських трав, які є затребуваними на європейських ринках.</li> </ul>
<b>Використання державної підтримки:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Активна участь у програмах відновлення аграрного сектору.</li> <li>• Лобіювання інтересів вітчизняних виробників для отримання преференцій у доступі до фінансування.</li> </ul>
<b>Залучення грантів та інвестицій:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Співпраця з міжнародними фінансовими установами та фондами для залучення коштів на відновлення виробництва.</li> </ul>
<b>Цифровізація бізнес-процесів:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Впровадження інноваційних технологій у виробництво та управління для підвищення ефективності.</li> </ul>

**Рис. 2. Стратегічні рішення та можливості для вітчизняних компаній**

*Джерело: узагальнено автором*

Водночас українські компанії продемонстрували високу здатність до адаптації в умовах війни, фінансових обмежень та руйнування логістичної інфраструктури. Локальні виробники забезпечують високу якість садивного матеріалу, особливо фруктових та декоративних культур, завдяки коротким ланцюгам постачання та адаптації до місцевих агрокліматичних умов. Аналіз даних Державного реєстру сортів рослин свідчить про помірне, але стабільне оновлення асортименту, зокрема в декоративних, олійних та зернових культурах, що підкреслює існування інноваційного потенціалу сектору.

Водночас відсутність активної селекційної роботи у виноградарстві та бобових культурах вказує на потребу більш цілеспрямованого наукового супроводу.

З огляду на поточну ситуацію, важливим є стратегічне планування розвитку ринку насіння та садивного матеріалу в Україні. Так як SWOT-аналіз показує, що ключові виклики пов'язані з обмеженістю фінансових ресурсів, логістичними проблемами та безпековими ризиками, тоді як можливості відкриваються через державну підтримку, міжнародні гранти, розвиток цифрових технологій та активне залучення інвестицій. Важливо, щоб українські компанії реалізовували комплексний підхід, що включає впровадження інноваційних сортів, оптимізацію виробничих та логістичних процесів, диверсифікацію продукції та вихід на міжнародні ринки через участь у виставках і стратегічне партнерство з глобальними компаніями.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі впливу міжнародної інтеграції та інвестиційних стратегій на довгострокову конкурентоспроможність українського насінневого сектору. Особливу увагу слід приділити оцінці ефективності державних програм підтримки та впровадженню новітніх агротехнологій, зокрема біотехнологій та цифрових рішень, а також моделюванню сценаріїв розвитку галузі в умовах воєнних, кліматичних та економічних викликів. Перспективним зокрема, є дослідження адаптивності локальних компаній до міжнародних стандартів і їх здатності інтегрувати інноваційні рішення у національну аграрну систему.

В цілому ринок насіння та садивного матеріалу в Україні має високий потенціал для сталого розвитку за умови комплексного поєднання інновацій, державної підтримки, стратегічного партнерства та ефективного управління ризиками. Системний розвиток цього ринку не лише забезпечує продовольчу безпеку, але й створює можливості для підвищення конкурентоспроможності українського агробізнесу на глобальному рівні.

## Література

1. ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ. ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ. URL: <https://recovery.gov.ua> (дата звернення: 24.09.2025).

2. *The official site of Ukraine Facility Plan (2025)*, “Recovery vision of Ukraine“, available at: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/en/> (Accessed 24 September 2025)..

3. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-p#Text> (дата звернення: 24.09.2025).

4. Analyzing and Strategizing the Development of Entrepreneurial Activity Based on the Principles of Increasing Productivity (Illustrated by the Example of Developed Countries and Ukraine) / B. V. Burkynskyi et al. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*. 2021. Vol. 24, no. 3. P. 109–125. URL: <https://doi.org/10.18778/1508-2008.24.24> (date of access: 24.09.2025).

5. Zakharchuk O. Seed production efficiency and prospects for seed farming in Ukraine. *Ekonomika APK*. 2020. No. 3. P. 6–15. URL: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202003006> (date of access: 24.09.2025).

6. Grunwald N., Zakharchuk O., Matsyhora T. Prospects for the Development of the Seed Industry in Ukraine. *Ekonomika APK*. 2022. Vol. 29, no. 1. P. 18–25. URL: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202201018> (date of access: 24.09.2025).

7. Bayer купує Monsanto: як це вплине на ринок?. *Куркуль – онлайн-асистент фермера*. URL: <https://kurkul.com/blog/242-bayer-pridbala-monsanto-yak-tse-vplyne-na-rinok> (дата звернення: 24.09.2025).

8. «Байер» в Україні. *Bayer Global - Home | Bayer Global*. URL: <https://www.bayer.com/uk/ua/ukraine-home> (дата звернення: 24.09.2025).

9. Ми зростаємо, працюючи разом | Corteva Agriscience. *Ми зростаємо, працюючи разом | Corteva Agriscience.* URL: <https://www.corteva.com.ua/> (дата звернення: 24.09.2025).

10. Про компанію «Сингента» | *Home.* URL: <https://www.syngenta.ua/pro-kompaniyu-singenta>

11. Лімагрейн - Лімагрейн. *Лімагрейн.* URL: <https://lgseeds.com.ua> (дата звернення: 24.09.2025).

12. Про компанію KWS, сфери бізнесу, стратегії та менеджмент - KWS SAAT SE & Co. KGaA. *SEEDING THE FUTURE - KWS SAAT SE & Co. KGaA.* URL: <https://www.kws.com/ua/uk/kompaniya> (дата звернення: 24.09.2025).

13. PR Newswire: press release distribution, targeting, monitoring and marketing. *PR Newswire: press release distribution, targeting, monitoring and marketing | PR Newswire.* URL: <https://www.prnewswire.com> (date of access: 24.09.2025).

14. Насіннева асоціація України | *Насіннева асоціація України |.* URL: <https://ukrseeds.org.ua> (дата звернення: 24.09.2025).

15. Головний сайт для агрономів. ТОП виробників та гібридів насіння кукурудзи, соняшника та сортів озимої пшениці в Україні у 2024 році. *Superagronom.com.* URL: <https://superagronom.com/blog/1091-reyting-2024-virobniki-nasinnya-gibridi-kukurudzi-sonyashnika-ta-sorti-ozimoyi-pshenitsi-v-ukrayini> (дата звернення: 24.09.2025).

16. Агромир. *Агромир.* URL: <https://agromir-ua.com/> (дата звернення: 24.09.2025).

17. Сади Буковини: розсадник рослин №1 в Україні. URL: <https://sadubukovunu.com.ua/> (дата звернення: 24.09.2025).

18. Каталог | Зелений Двір. *Зелений Двір.* URL: <https://www.zelenyidvir.com/shop> (дата звернення: 24.09.2025).

19. GADERIA – компанії з міцним корінням та прогресивним поглядом у майбутнє – *Gaderia. Gaderia – Відкриваємо двері У Світ*

*Натуральності*. URL: <https://gaderia.com.ua/pronas/> (дата звернення: 24.09.2025).

20. Кількість зареєстрованих сортів та гібридів у Державному реєстрі сортів рослин України станом на 31 січня 2025 року.

URL:<https://minagro.gov.ua/file-storage/reyestr-sortiv-roslin>

(Accessed 24 September 2025)

## References

1. *The official site of Recovery Plan of Ukraine* (2025), “Recovery Plan of Ukraine”, available at: <https://recovery.gov.ua> (Accessed 24 September 2025).

2. *European Commission*. (2023). “Ukraine Facility: Support for Ukraine’s recovery, reconstruction, and modernization”, available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/ukraine-facility> (Accessed 26 September 2025).

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution “On the approval of the Strategy for the development of agriculture and rural areas in Ukraine until 2030 and the approval of the operational action plan for its implementation in 2025–2027”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-p#Text> (Accessed 24 September 2025).

4. Burkynskyi, B. V. (2021), “Analyzing and strategizing the development of entrepreneurial activity based on the principles of increasing productivity (Illustrated by the example of developed countries and Ukraine)”, *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, Vol. 24, No. 3, pp. 109–125. <https://doi.org/10.18778/1508-2008.24.24>.

5. Zakharchuk, O. (2020), “Seed production efficiency and prospects for seed farming in Ukraine”, *Ekonomika APK*, vol. 3, pp. 6–15. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202003006>.

6. Grunwald, N., Zakharchuk, O. and Matsybora, T. (2022), “Prospects for the Development of the Seed Industry in Ukraine,” *Ekonomika APK*, Vol. 29, no. 1, pp. 18–25.

7. Kurkul (2025), “Bayer acquires Monsanto: How will it affect the market?”, available at: <https://kurkul.com/blog/242-bayer-pridbala-monsanto-yak-tse-vpline-na-rinok> (Accessed 24 September 2025).

8. Bayer (2025), “Bayer in Ukraine”, available at: <https://www.bayer.com/uk/ua/ukraine-home> (Accessed 24 September 2025).

9. Corteva Agriscience (2025), “We grow by working together”, available at: <https://www.corteva.com.ua/> (Accessed 24 September 2025).

10. Syngenta (2025), “About Syngenta Group”, available at: <https://www.syngenta.ua/pro-kompaniyu-singenta> (Accessed 24 September 2025).

11. LG Seeds (2025), “Sales of field crop seeds”, available at: <https://lgseeds.com.ua/> (Accessed 24 September 2025).

12. KWS SAAT SE & Co. KGaA (2025), “About the company: Business areas, strategies and management”, available at: <https://www.kws.com.ua/uk/kompaniya> (Accessed 24 September 2025).

13. PR Newswire (2023), “Global seeds market opportunities and strategies report 2023”, available at: <https://www.prnewswire.com> (Accessed 24 September 2025).

14. Seed Association of Ukraine (2025), “KWS demonstrates profit growth”, available at: <https://ukrseeds.org.ua> (Accessed 24 September 2025).

15. Superagronom.com (2025), “TOP producers and hybrids of corn, sunflower seeds and winter wheat varieties in Ukraine in 2024”, available at: <https://superagronom.com/blog/1091-reyting-2024-virobniki-nasinnya-gibridi-kukurudzi-sonyashnika-ta-sorti-ozimoyi-pshenitsi-v-ukrayini> (Accessed 24 September 2025).

16. Agromir (2025), “Agromir”, available at: <https://agromir-ua.com/> (Accessed 24 September 2025).

17. Gardens of Bukovina (2025), “Plant Nursery No. 1 in Ukraine”, available at: <https://sadubukovunu.com.ua/> (Accessed 24 September 2025).

18. Green Yard (2025), “Catalogue”, available at: <https://www.zelenyidvir.com/shop> (Accessed 24 September 2025).

19. Gaderia (2025), “A company with strong roots and a progressive outlook on the future”, available at: <https://gaderia.com.ua/pronas/> (Accessed 24 September 2025).

20. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2025), “Number of registered plant varieties and hybrids in the State Register of Plant Varieties of Ukraine as of 31 January 2025”, available at: <https://minagro.gov.ua/file-storage/reyestr-sortiv-roslin> (Accessed 24 September 2025).

*Наукову статтю підготовлено в межах виконання Науково-дослідної роботи «Розбудова систем агропромислових ринків України в умовах повоєнного відновлення та євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0124U003609).*

*Стаття надійшла до редакції 28.09.2025 р.*